

פתיחה לפרק "אלו עובריז"

"שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש
ההוא מעדת ישראל בגר ובאורח הארץ".
כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות".

(שמות יב, יט-כ)

"מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך תמז ולא יראה לך שאר
בכל גבלך".

(שמות יג, ו)

אכילה ומצוות ביעור? ומצד אחר: מה הוא הגבול בו יכולים אנו לקבוע בשלמות כי מאכל מסוים הגיע לדרגת חמץ, מתי יש רק חשש חמוץ או "קרוב להחמיץ", וממתי הוא כחמוץ לכל דבר. שאלות אלה הנוגעות בחלותם של איסורי החמץ יש בהן צד ספק נוסף לענין חובת ביעור החמץ: על אלו ממיני החמץ חלה חובה זו של ביעור? והאם חובת הביעור היא מצוה לעצמה או אינה אלא אמצעי כדי שלא להכשל באכילת חמץ, פרק זה לכל הסתעפויותיו דן איפוא בהגדרת תחומיו של איסור החמץ — מבחינת הסוגים, התערובת והכמויות, ובהבדל שבין איסור אכילתו וחובת ביעורו.

בפרקים הקודמים דובר הרבה באיסורים השונים החלים על החמץ, אולם לא היו כל הגדרות שלמות מה הוא הנכלל בגדר ה"חמץ". מן האמור בתורה היה ברור לנו שלחם למשל או שאור הריהו חמוץ גמור. אולם מה בדבר שאר מאכלים ומשקאות, תבלינים ושאר תכשירים שיש בהם משהו מן החמץ. האם אף אלה אסורים כחמץ עצמו? וכן חמץ המעורב בתוך דברים אחרים, האם חייבים לבער אף אותו? ומה הוא שיעור החמץ האוסר בתערובתו? ומה בדבר חמץ שאינו עשוי מפת אלא משאר דברים היוצאים מן החמץ. ועוד, חמץ שאינו משמש לאכילה אלא לצורך אחר, האם דינו כחמץ לענין איסור